

BEVEZETŐ

Számos együtt megélt tapasztalatunk és gondunk vetette fel a gondolatot, hogy gyorsan változó világunkban időszerű lenne megfogalmazni az iskolánkban munkakapcsolatba kerülő felek közötti érintkezés kultúrájának általános jellemzőit, a kapcsolattartás követendő etikai normáit.

Számos együtt megélt tapasztalatunk és gondunk vetette fel a gondolatot, hogy gyorsan változó világunkban időszerű lenne megfogalmazni az iskolánkban munkakapcsolatba kerülő felek közötti érintkezés kultúrájának általános jellemzőit, a kapcsolattartás követendő etikai normáit.

A magas szakmai színvonal mellett iskolánkra a világnézeti - politikai sokszínűség jellemző. Feladatunk, hogy önállóan és felelősen gondolkodó autonóm értelmiségiek alkotó közösségeként munkálkodjunk. Együtt vállalkozzunk arra, hogy az új nemzedék felnővkedéséhez legjobb tudásunk szerint korszerű ismeretek hatékony módszerekkel történő közvetítésével járuljunk hozzá. Részt veszünk a tanulók képességeinek kibontakoztatásában, valamint emberi fejlődésük formálásában. Tekintve, hogy egy, az értékek azonosságát és eltéréseit egyaránt nyíltan vállalni kívánó szakembereket foglalkoztató munkahelyen a nézetkülönbségek, szakmai viták tulajdonképpen természetesnek tekinthetők, fontos pedagógiai kihívás az is, hogy pozitív mintát nyújtsunk a konfliktusok konstruktív rendezése terén is. Növendékeink számára így kívánjuk a családi alapokra építve tovább gazdagítani az értékeket hordozó tartalmas élet előfeltételeit.

Célunk, hogy megerősítsük iskolánk humanista szellemiségét, megőrizzük a magas színvonalú teljesítményeknek rangot adó, időálló értékeinket és hagyományainkat, s egyúttal korszerűen reagáljunk napjaink etikai kihívásaira. Szeretnénk, ha az itt megfogalmazódó normák zsinórmértékül szolgálnának mindennapi munkánk során, arra ösztönöznének bennünket, hogy az elemzés és változtatás igényével újragondoljuk a tantestületen belül, valamint a tanulókkal és a szülőkkel való érintkezésünk hatékonyságát, a feszültségek kezelésének módozatait. Konkrét helyzetekben kiindulópontot jelentenének autonóm pedagógiai döntéseink kiérlelésében, szempontokat kínálnának a különböző lehetséges megoldások mérlegeléshez, más kollégák eljárásainak megértéséhez és esetenként kritikájához, s egyfajta közös nyelvként elősegítenék a felmerülő pedagógiai nézeteltéréseknek - a felek számára egyaránt megnyugtató, s kollektív tapasztalatainkat gyarapító - nyílt megbeszélését.

Kívánatos, hogy az újonnan érkezők a testületben elfogadott etikai normákat megismerhessék, még mielőtt hosszabbtávú elkötelezettséget vállalnának intézményünkben.

Céljaink megvalósítása érdekében közösségünkben az érintkezés és együttműködés alapvető normájának tekintjük:

- A mindenkit emberi mivoltában - világnézetétől, politikai hovatartozásától, nemétől, származásától, korától függetlenül - egyaránt megillető figyelmet, tiszteletet, elfogultságoktól mentes jóhiszeműséget.

- A megértés igényét és szándékát kifejező toleranciát.

- A nyílt, őszinte beszédet, a korrekt, becsületes viselkedést.

- A szakmai és emberi rátermettséget, erkölcsi feddhetetlenséget elismerő, valamint az alkalmi nehézségek leküzdéséhez esélyeket kínáló bizalmat.

- Hatékony segítséget, együttérzést és szolidaritást, amikor szükség van rá.

Együttműködésünk etikai normáinak megfogalmazásától azt várjuk, hogy

- Erősítse az intézményünkkel kapcsolatba kerülő személyek, mindenekelőtt az iskola dolgozóinak - a tanárok és más foglalkozásúak, a vezetők és beosztottak, diákok és szüleik - érzelmi és egzisztenciális védettségét, összetartozását, szövetségét céljaink megvalósítása érdekében.

- Biztosítsa a felek számára a teljes értékű munkavégzéshez nélkülözhetetlen - jogi úton kellően nem szabályozható - nyugalmat, rendezettséget, olyan egyetértésben született normákat, amelyek a személyes autonómia tiszteletben tartása mellett elősegítik, hogy minden érintett megkapja az általa igényelt figyelmet, védettséget, biztonságot, törődést.

- Nyújtson igazodási pontokat az ízlés- és nézetkülönbségeket, kommunikációs nehézségeket, személyes ellentéteket felszínre hozó kritikus helyzetekben, amikor a félreértések tisztázása, a felek megegyezése akadályba ütközik. Járuljon hozzá ahhoz, hogy a konfliktusok kezelésének meghatározó módszereként erősödjék meg a nyílt megbeszélés, a helyzet tárgyyszerű tisztázása, a felek valós igényeinek és indokainak mérlegelése, a saját hiba elismerése, a másik szempontjai iránti nyitottság, a jó kompromisszumok kiérlelése, s ez által csökkenjenek a félreértelmezett jóindulatból tényleges megoldás nélkül szőnyeg alá söpört szituációk.

- Segítse elő az újonnan belépő tanárok, dolgozók, tanárjelöltek, valamint az új növendékek és szüleik minél gyorsabb tájékozódását és zavartalan, harmonikus beilleszkedésüket.

Az itt lefektetett normák érvényességi köre kiterjed az intézmény vezetőire és valamennyi dolgozójára, a pedagógusokra, beleértve a tanárjelölteket is, valamint az iskolai oktató-nevelő munkával kapcsolatba kerülő más foglalkozású alkalmazottakra egyaránt.

Az e dokumentumba foglalt etikai normák megfogalmazására az erkölcsi és jogi szabályozás átfogóbb eszközeinek - személyiségi jogok, alkotmány, közoktatási törvény, stb. - kiegészítéseképpen került sor olyan helyzetek kezelhetőbbé tételére, amelyekben azok nem bizonyulnak elégségesnek, nem alkalmazhatók, mivel a szabályok íratlanul, személyes mérlegelés, felelősségteljes személyes döntések útján érvényesülnek. Így merült fel az igény további konkrétabb útmutatásokra, amikor kívánatos lehet az ismert szabályok értelmének mélyebb újragondolása. Ebből eredően ez a követelmény gyűjtemény olykor megismétel más dokumentumokban is szabályozott tennivalókat, de alapjában véve a beilleszkedés kezdeti szakaszában a törvényi szabályozást, az annak megfelelő adminisztratív szankcionálást kiindulópontnak, előzménynek tekinti. Következésképpen feltételezi, hogy:

- Intézményünkben érvényesülnek az alapvető emberi, állampolgári és szakmai jogok (képzés, továbbképzés, megfelelő munkakörülmények);

- A kollégák törvénytisztelő állampolgárok és elhivatott nevelők;

- Viselkedésük, beszédmódjuk, külső megjelenésük megfelel a kulturált érintkezés írott és íratlan követelményeinek;

- Valamennyi iskolai dolgozó felelősségteljesen ellátja az adott munkakörben előírt feladatokat;

- A Házirend, valamint a Szervezeti és működési szabályzat betölti szerepét, minden érintett előtt ismert, mi az ő feladata az iskola élet- és munkarendjének fenntartásában.

AZ ISKOLA KAPCSOLATRENDSZEREI - AZ ETIKAI ALAPVETÉS FEJEZETEI

I. Kapcsolat az intézmény vezetősége és a nevelőtestület tagjai között

II. Kapcsolat a pedagógusok között

III. Kapcsolat a pedagógusok és a diákok között

IV. Kapcsolat a pedagógusok és a tanárjelöltek között

V. Kapcsolat a pedagógusok és az iskola egyéb dolgozói között

VI. Kapcsolat a pedagógusok és a szülők között

I. Kapcsolat az intézmény vezetősége és a nevelőtestület tagjai között

Az intézmény formális hierarchiája az egyszemélyes felelősként tevékenykedő igazgató és a vele együttműködő helyettesei, valamint a tantestület többi dolgozója közötti kapcsolatot elsődlegesen, mint vezető/k/ és beosztott/ak/ közötti viszonyt határozza meg.

Az intézmény formális hierarchiája az egyszemélyes felelősként tevékenykedő igazgató és a vele együttműködő helyettesei, valamint a tantestület többi dolgozója közötti kapcsolatot elsődlegesen, mint vezető/k/ és beosztott/ak/ közötti viszonyt határozza meg.

Az iskola vezetésére fokozott felelősség hárul abban, hogy a tantestület megőrizze az etikus és egyúttal autonóm gondolkodás kialakult hagyományát, hogy továbbra is a problémákat konstruktívan kezelő alkotóközösségként munkálkodhasson. Az ő feladatuk, hogy ehhez biztosítsák:

- A munka- és működési feltételeket;

- A színvonalas teljesítményeket megbecsülő, igényes szellemi légkört;

- A felmerülő nehézségek orvoslásának mindenki számára elérhető lehetőségeit, készenlétet a kielégítő megoldások keresésére;

- A támogatást az összetartozás élményét, a jó légkört erősítő hagyományok ápolásához.

Az iskolavezetés és a tanárok közötti konstruktív együttműködésnek etikai szempontból kiemelten fontos területei, helyzetei:

==> Új, különösen pályakezdő kollégák körültekintő kiválasztása, a beilleszkedés kezdeti szakaszában - más ebben illetékes fórumok és személyek segítségével - munkájuk nyomon követése, a szükséges szakmai segítség megadása, igény szerint emberi biztatás és törődés kifejezése.

==> Minden munkatárs és az egész testület számára a zavartalan munkához szükséges tájékoztatás megfelelő időben történő biztosítása.

==> A végzett szaktárgyi és nevelőmunka tárgyilagos, differenciált, pontos értékelése, amely megbecsüli az eredményeket, ennek nyilvánosan is hangot ad. A hibák ellen időben fellép, - ha indokolt - javaslatokat, tanácsokat kínál fel, kerüli a szükségtelen mértékű, hosszabb távon minden érintettre nézve káros elnézést.

==> A kiemelkedő teljesítmények lehetőség szerinti külön jutalmazása, iskolán kívüli menedzselése (pl.: felterjesztés kitüntetésre) jól érthető és átlátható elvek és kritériumok alapján.

==> A szakmai-módszertani újítások ösztönzése, támogatása megfelelő fórumok megteremtésével.

==> A kollégák közötti nézeteltérések, az egymás munkáját vagy magatartását érintő kisebb-nagyobb súrlódások, a diákok és szülők panaszai esetében a helyzetet részrehajlásoktól mentesen rendező megoldások keresése az érintettek részvételével, szükség esetén az un. kompetens közösségek (lásd később) közreműködését kérve.

==> Határozott fellépés és intézkedés minden olyan esetben, amikor az iskola munkavállalói közül bárki megsérti mások - legyenek bár diákok vagy kollégák - személyiségi jogait, erőszakosan terjeszti világnézetét, diszkriminatív megkülönböztetéssel él, vagy súlyosan vét a munkafegyelem szabályai ellen.

==> A kollégák személyes problémáinak körültekintő kezelése, olyan megoldások keresése, amelyek nem ronthatják az oktató-nevelő munka minőségét, és nem terhelik meg erőn felül a többi munkatársat sem.

==> A tantestület légkörét nyugtalanító, a közvéleményt megosztó, valóságalmot nélkülöző híresztelések terjedésének kiküszöbölése.

==> A tantestülettől megváló, nyugdíj előtt álló kollégák speciális gondjai iránti figyelem kifejezésre juttatása.

A vezetőség a hatékony együttműködés érdekében elvárja a kollégáktól, hogy:

==> Az iskola és a vezetés munkáját érintő kérdésekben konstruktív észrevételeikkel - megerősítésekkel és kritikával, valamint javaslatokkal egyaránt - segítsék a munkát.

==> Aktívan és felelősséggel vegyenek részt a közös döntésekben (pedagógiai program, munkaterv, házirend, munkabeszámolók, fegyelmi ügyek, stb.), a többség véleményének tiszteletben tartásával végrehajtásukat tekintsék feladatuknak akkor is, ha csak részben értenek egyet.

==> Vállalják tudatosan, hogy a nevelési célok teljesítése szükségessé teszi részvételüket az oktató munkán túl az iskola élet- és munkarendjének fenntartásában is, még ha e feladat olykor fokozott ellenőrzést és határozott fellépést kíván meg a rendbontókkal szemben.

==> Mérlegeljék, milyen jellegű szakmai és személyes problémákkal fordulnak közvetlenül a vezetőséghez, illetve más fórumhoz elősegítve ezúton, hogy a vezetőség indokolatlan túlterheltség nélkül végezze munkáját.

==> Fogadják megértéssel, hogy - tekintettel az iskola korlátozott lehetőségeire - a vezetőség csak annyiban tudja figyelembe venni a személyes kéréseket, amennyiben a teljesítésükből eredő változások nem veszélyeztetik az eredményes munkát, és nem terhelnek indokolatlan mértékben más kollégát.

==> Vegyenek részt az új kollegák beilleszkedésének, a tanárjelöltek zavartalan munkájának segítségével, figyeljenek a nyugdíj előtt állókra, valamint minden olyan kollégára, aki alkalmilag személyes gondokkal küzd.

II. KAPCSOLAT A PEDAGÓGUSOK KÖZÖTT

A nevelőtestület tagjai egyenrangú munkatársak, akiknek önálló tevékenysége több szinten összekapcsolódik, egymásra épül: oktató és nevelő munkájukkal közösen valósítják meg az iskola pedagógiai céljait, s ennek érdekében az intézmény működésének minden érintett számára biztonságot nyújtó rendjét. A nevelői hivatás miatt a tantestületben különös fontossággal bír a jó munkahelyi légkör kialakítása, a kollegialitás szellemében megvalósuló együttműködés és érintkezés.

1. Kollegialitás a nevelőtestület tagjai között
2. Együttműködés a tanárok szakmai közösségeiben
3. Azonos osztályban tanító nevelők együttműködése
4. Együttműködés alkalmi munkacsoportokban

A nevelőtestület tagjai egyenrangú munkatársak, akiknek önálló tevékenysége több szinten összekapcsolódik, egymásra épül: oktató és nevelő munkájukkal közösen valósítják meg az iskola pedagógiai céljait, s ennek érdekében az intézmény működésének minden érintett számára biztonságot nyújtó rendjét. A nevelői hivatás miatt a tantestületben különös fontossággal bír a jó munkahelyi légkör kialakítása, a kollegialitás szellemében megvalósuló együttműködés és érintkezés.

- A tanárok viselkedése egymás között, vélekedéseik egymásról a diákok számára példa arról, hogyan működik egy közösség. Etikus gondolkodásuk és magatartásuk szükséges az intézményt átszövő különböző közösségek kialakítása és eredményes irányítása érdekében.

- Az etikai tartás minden nevelő emberi és szakmai méltóságának is központi tényezője, a tantárgyi felkészültség és az állandó önképzés mellett a pedagógus hivatásának alapját képezi.

- Mindazok a tulajdonságok, viselkedésmódok, melyek az emberek együttlétét, érintkezését általában megkönnyítik - bizalom, jóindulat, megértés, segítőkészség, őszinteség, tapintat,

türelem, tisztelet, udvariasság, stb. - a tanárok közösségében különösen fontosak. Ez a feltétele annak is, hogy emberileg hiteles és vonzó módon képviselhessenek alapvető értékeket és normákat a diákok felnövekvő generációi előtt.

- A pályakezdő vagy az iskolába újonnan belépő, a nyugdíjazáshoz közel álló, a betegséggel, családi ill. bármilyen szakmai, esetleg emberi problémával küzdő kollégák esetében a kollegiális együttérzésnek és szolidaritásnak fokozott jelentősége van.

1. Kollegialitás a nevelőtestület tagjai között

A tanár egyénisége döntő, mégis: a tanári munka alapvetően csapatmunka. A diákokat az egyes tanárok részéről érő pozitív és negatív hatások összeadódnak. Szavaik és tetteik támogathatják, akadályozhatják, vagy akár ki is olthatják egymás hatását. Az iskola pedagógiai törekvéseinek alapvető követelményei akkor valósulhatnak meg, ha ebben - legalább nagy vonalakban - a testület egésze egyetértésre tud jutni. Kívánatos, hogy valamennyien törekedjünk a kedvező légkör kialakítására és fenntartására, egymással kölcsönös bizalomra épülő személyes kontaktusok létesítésére, a súrlódások, kommunikációs zavarok, személyes sérelmek felhalmozódásának elkerülésére. Ennek érdekében ez az etikai alapvetés a tanárok közötti kapcsolatokban az alábbi elvek, és normák követését emeli ki:

- Egymás munkájának megbecsülése

Az iskola életrendjét, a tanárok oktató- nevelő munkájának időkereteit a Szervezeti és működési szabályzat, valamint a Házi rend szabályozza, melyek előírják a bennük foglalt követelmények megtartását, illetve megtartatását. Bizonyos helyzetekben e feladatok teljesítése mégis nézeteltéréseket, kínos súrlódásokat okozhat, melyek többsége elkerülhető, ha a tanár:

==> Az órákat pontosan kezdi és fejezi be; a diákokat más óráról csak elkerülhetetlen esetben kér el; a házi feladat megszabásában, a dolgozatok időzítésében figyelembe veszi, hogy más tárgyakból is kell készülni; vizsgákra, versenyekre úgy készít fel, hogy az nem megy más tárgyak rovására; a diák írásbeli munkáját, házi feladatát pontosan és időben javítja; a helyettesítéseket és felügyeletet korrekten ellátja stb.;

==> Amikor igénybe veszi a más kollégák által nyújtott nélkülözhetetlen szolgáltatásokat - sokszorosítás, számítástechnikai segítség, stb. - tekintettel van azok munkarendjére, időbeosztására, a munkájukat szabályozó hivatalos útra, nem terheli őket különleges, nagy többletbefektetést igénylő kérésekkel;

==> Elősegíti az iskolában dolgozó többi szakember - orvos, védőnő, pszichológus, logopédus, stb. - zavartalan munkáját, kéréseiket, észrevételeiket egyes tanulók kapcsán figyelembe veszi, tiszteletben tartja tevékenységük sajátos szakmai-etikai követelményeit.

- Szolidaritás a kollégák iránt és lojalitás az iskola iránt

E norma a tantestület jó, bizalomteli légkörének alapja, kívülről nem szabályozható, megvalósítása - annak egyidejű tiszteletben tartásával, hogy bárkinek joga van egyéni véleményét a saját tapasztalatai alapján, autonóm módon kialakítani, és a megfelelő fórumokon nyilvánosan képviselni - mindannyiunk közös érdeke és kinek-kinek saját

felelőssége. A szolidaritás és lojalitás elveinek sérülése sok fájdalmas konfliktus forrása lehet, melyek megelőzhetők, ha a kollégák:

==> A bizalmas jellegű információkat diszkréten kezelik;

==> Megfontoltak és tárgyilagosak, amikor egymás személyéről, munkájáról az iskolavezetőség, a többi tanár, a szülők vagy a diákok előtt véleményt nyilvánítanak;

==> Kellő körültekintéssel, felelősségük teljes tudatában járnak el olyan helyzetekben, amikor a feladat, hogy az iskola életét, a közösség egészét érintő kérdésekben a diákok vagy diákcsoportok véleményét formálják.

- Egymás személyének, a saját nézetektől eltérő gondolkodásmódjának, világnézetének, ízlésének, autonóm szakmai döntéseinek tiszteletben tartása. Ez feltétlenül kifejeződik:

==> A nézetkülönbségek tisztázásának igényében, a nemkívánatos pedagógiai következményeket illető aggodalmak szemtől szembe történő őszinte, tárgyilagos feltárásában;

==> A közvetlen érintkezés udvariasságában;

==> A nézetkülönbség nyilvános kezelésének kultúráltságában.

2. Együttműködés a tanárok szakmai közösségeiben

Iskolánkban az ún. kompetens közösségek meghatározott feladatok elvégzésére szerveződnek. Munkájukkal elősegítik, hogy az iskolára háruló szakmai és nevelési célok megvalósítása magas színvonalon, elmélyülten, a problémákra érzékenyen és időben reagálva történhessen meg. Ilyenek az azonos pedagógiai feladatokat végzők kisebb szakmai közösségei - különböző szaktárgyak oktatói, az osztályfőnökök és a vezetőtanárok munkaközösségei, az egy osztályban tanító nevelők tanácsa. A szakmai közösségek tevékenysége akkor eredményes, ha olyan műhelyekként képesek működni, amelyek elősegítik a kollégák szakmai fejlődését, lehetővé teszik egymás kölcsönös támogatását, a megerősítő visszajelzéseket, a problémák megoldásának közös keresését, átélhető számukra a színvonalas, értékes, hasznos munka tudata, a védettség, s elkerülhető, hogy szakmai gondjaival bárki magára maradjon. Emellett időszakosan valamilyen konkrét feladat elvégzésére alkalmi munkacsoportok alakulnak.

A kompetens csoportok feladata, hogy a maguk részterületén:

- Kimunkálják azokat a fontosabb szakmai és pedagógiai célokat és elveket, amelyek szellemében az iskolavezetés felé, illetve a kollégák, a tanulók, esetleg a szülők körében is szükségesnek tartják az egységes fellépést. Kívánatos, hogy vitás helyzetekben viselkedésük, megoldásaik hasonló irányt mutasson, és ezúton erősítse az elérni kívánt hatást.

- Törekcszenek az egyéni elképzelések és érdekek egyeztetésén alapuló konszenzusos döntéshozás játékszabályainak betartására és módszereinek alkalmazására (pl. a tantárgyfelosztásban, a csoportok leadására/felvételére vonatkozó helyzetekben).

- A közös döntések képviselőjében a csoport vezetője és tagjai egyaránt a demokrácia szellemében járnak el, kiállva a többség véleménye mellett, tájékoztatást adnak a kisebbségben maradók álláspontjáról is.

A munkacsoportokat egy ezzel megbízott vagy választott vezető irányítja, aki személyében felelősséggel tartozik a célfeladat színvonalas elvégzésért, ő koordinálja a csoport tagjainak közös tevékenységét, szervezi, elosztja a feladatokat, képviseli a munkaközösségben az eltérő nézetek vitájában együtt kialakított véleményéneket és döntéseket, közvetíti az adott területen az iskola vezetősége és a munkaközösség között. Ugyanakkor ez az alkalmi munkamegosztás nem változtatja meg a résztvevők között az egyenrangúságra épülő kollegiális viszonyt. A közös feladatok ellátásának gördülékenyebbé tétele megkívánja, hogy azok megosztása egyértelmű és áttekinthető legyen, hogy a munkacsoport valamennyi tagja vállalja azt, ami a közös felelősségből rá hárul:

==> A feladatokból a lehetőségekhez mérten arányosan vegye ki a részét;

==> Közreműködjön a közös vélemény és döntések kialakításában, elősegítse az ehhez szükséges alkalmak megteremtését;

==> Tájékoztassa a kollégákat a fontos szakmai információkról;

==> A közösen használt munka- és szemléltető eszközöket, könyveket megőrizzék, lehetőségei szerint gyarapítsa, ne korlátozza, hogy mások is igénybe vegyék azokat, amikor szükségük van rá;

==> Segítse a pályakezdőket és az iskolába újonnan belépő kollégákat.

3. Azonos osztályban tanító nevelők együttműködése

Az osztályfőnökökre speciális felelősség hárul a rájuk bízott tanulócsoporthoz megfelelő fejlődésének biztosítása érdekében hatáskörük kiterjed az osztályukban tanító többi kolléga nevelőmunkájának nyomon követésére és összehangolására. Az ő hatásköre, hogy körültekintően, a felek igényeinek egyeztetése útján intézkedjék, amikor osztályával más kollégáknak - az iskola orvosa, pszichológusa, esetleg vendégként érkező szakemberek - akad alkalmi fontos tennivalója. A felelősségnek az adott helyzetekben érvényesülő aszimmetriája az érintettek egyenrangú kollegiális viszonyának keretei között valósul meg.

A kapcsolat az osztályfőnök és a többi tanár között a mi testületünkben hagyományosan kiegyensúlyozott, együttműködésük tárgyias, probléma-centrikus, konstruktív, így valóban fontos tényezője az eredményes nevelési folyamatnak. Olykor azonban érintkezésük nem mentes bizonyos súrlódásoktól, ezek kiküszöbölhetőek, ha a felek:

==> Tiszteletben tartják egymás kompetenciájának és felelősségének határait, különös tekintettel a nevelési és fegyelmezési problémákra, nem hárítják egymásra ezeket;

==> Saját feladatuknak úgy tesznek eleget, hogy ne terheljék külön munkával a partnert, az adminisztratív feladatokat pontosan ellátják (naplóbeírás, hiányzók számontartása);

==> Feladatuknak tekintik, hogy a szaktárgyi oktatómunkán kívüli egyéb nevelési feladatokban (pl. kíséret ünnepélyeken, vagy más alkalmakkor) is részt vegyenek;

==> Figyelembe veszik egymás véleményét, jelzéseit a tanulók tanulási, viselkedésbeli vagy egyéb problémáiról;

==> Nehéz helyzetekben együtt alakítják ki a követendő pedagógiai stratégiát.

4. Együtműködés alkalmi munkacsoportokban

Valamilyen konkrét feladat elvégzésére, - szakmai és pedagógiai programok készítése, rendezvények, ünnepélyek lebonyolítása, vizsgáztatás, táboroztatás, zöldsarok, folyosó felügyelet, évkönyv szerkesztése, stb. - gyakran alakulnak egy felelős vezető megbízásával és önkéntes vagy felkért, illetve delegált tagok, továbbá tanulók részvételével alkalmi munkacsoportok, amelyek a fentiekén túl mindenkor:

==> A vezető irányításával tisztázzák, mit vállaltak, egyeztetik a tanári hozzáállást, elősegítik a kívánatos találkozások létrejöttét;

==> Számba veszik az adott feladatra rendelkezésre álló eszközöket, együtt döntenek a felhasználás módjáról;

==> Megbeszélnek, milyen elvárások, normák szerint fognak együttműködni egymással és a bekapcsolódó tanulókkal, mire milyen konkrét feladatok elvégzése hárul.

III. KAPCSOLAT A PEDAGÓGUS ÉS A DIÁKOK KÖZÖTT

A tanárok és az iskola növendékei közötti viszony elsődlegesen egy törvényileg meghatározott, hivatalos - a nevelő szakmai és emberi irányítói felelősségét feltételező, aszimmetrikus - munkakapcsolat. E nemzedékeket összekötő együttműködés keretei között valósul meg a kultúra intézményes továbbörökítése, a tudományok korszerű eredményeinek közvetítése, s emellett fontos szerep hárul rá a társadalmi együttélés erkölcsi értékeinek és normáinak kialakításában, valamint az állampolgári, közéleti készségek élményszerű gyakorlásában is.

1. Az iskola élet- és munkarendjének fenntartása
2. Személyes kapcsolatok a tanárok és diákok között
3. Együtműködés az osztályfőnök és a közösség között
4. A nevelők hatásköre az iskolán kívül

A tanárok és az iskola növendékei közötti viszony elsődlegesen egy törvényileg meghatározott, hivatalos - a nevelő szakmai és emberi irányítói felelősségét feltételező, aszimmetrikus - munkakapcsolat. E nemzedékeket összekötő együttműködés keretei között valósul meg a kultúra intézményes továbbörökítése, a tudományok korszerű eredményeinek közvetítése, s emellett fontos szerep hárul rá a társadalmi együttélés erkölcsi értékeinek és normáinak kialakításában, valamint az állampolgári, közéleti készségek élményszerű gyakorlásában is. Ez a kapcsolat - folytatva és kiegészítve a meghatározó családi indítást - a testileg és lelkileg egészséges, önálló gondolkodásra és életvezetésre képes, eredményes

munkára és személyes boldogságra készülő, problémáikkal megküzdő fiatalok személyiségének kibontakozását szolgálja.

E nevelési feladatokat csak akkor lehet valóban eredményesen elvégezni, ha a magas színvonalú szakmai tevékenység és példamutató magatartás mellett a nevelők és növendékek közötti viszony kiteljesíti emberi tartalmát, s mind a két fél számára képes biztosítani a hatékony együttműködés kielégítő személyes, érzelmi feltételeit is:

- A kölcsönös bizalmat és tiszteletet, amely az egyik oldalon a több tudásból és felelősségből származó tekintélyt illeti meg, a másikon a saját személyiség és képességek kibontakoztatásáért tett erőfeszítéseket;

- A közös gondolkodásból, felfedezésekből, a szellemi gyarapodásból eredő élményeket;

- Az eredményes munkához nélkülözhetetlen információk és elvárások időben történő cseréjét, a szükséges megállapodások megkötését;

- A figyelmet és érdeklődést egymás igényei, érdekei, kérdései, javaslatai, értéktételezései, eredményei és sikerei iránt;

- Egymás teljesítményeinek, munkájának megbecsülését, tárgyilagos, igazságos és méltányos megítélését;

- Az érintkezés nyíltságát, őszinteségét, kulturáltságát, az esetleges nézeteltérések, konfliktusok méltányos és igazságos megbeszélésének lehetőségét;

A munkakapcsolat fő színtere tanárok és tanítványaik között az iskola, találkozósaikra mindenek előtt a tanóra keretei között kerül sor. De emellett számos más helyzet - önképzőkör, szakkör, lapszerkesztés, valamint ünnepélyek, műsorok előkészítése, az iskolán kívül kirándulás, kulturális programok, táborozás, külföldi utak - gazdagítja a hivatalos és személyesebb együttlét lehetőségeit.

1. Az iskola élet- és munkarendjének fenntartása

Az iskolában az oktató-nevelő munka akkor lehet hatékony és eredményes, ha minden érdekelt fél kiveszi a részét a tanításhoz és tanuláshoz nélkülözhetetlen rend és nyugalom megteremtésében és fenntartásában. Figyelmet fordít a közös vagyoni védelmére, illetve a környezet tisztaságának megőrzésére. A rend kialakításának és megőrzésének követelményeit a fennálló hatályos törvényeknek megfelelően az iskola vezetése határozza meg, a tanárok mindannyian felelnek a végrehajtásukért:

- Mindenekelőtt a példamutatás erejével;

- A fegyelmi követelmények betartásának megkövetelésével: a meggyőzés, az ellenőrzés és szankcionálás eszközével, (lehetőleg egységes szellemben és mértékkel).

A tanulók kötelesek teljesíteni az iskola működését biztosító szabályokat, ha megsértik azokat, vállalniuk kell a következményeket, ugyanakkor nem kötelezhetők arra, hogy számukra érthetetlen formális szabályoknak engedelmességen. Az iskolai demokrácia a tanulók számára lehetővé teszi, hogy bizonyos határok között részt vegyenek a szabályok

kialakításában, az iskola életének otthonossá tételében, elősegíti, hogy beláthassák a fegyelmi szabályok szükségességét, felismerjék a védettség és nyugalom előnyeit, amelyhez betartásuk által jutnak. Ennek érdekében fontos tanári feladat, hogy a diákok:

==> Átláthassák az intézmény belső és külső viszonyrendszerét, megismerjék történetét és hagyományait, megkapjanak minden erre vonatkozó tájékoztatást.

==> Magyarázatot kapjanak az egyes követelmények és a különböző tanári intézkedések értelmét illetően.

==> Ismerjék, milyen hátrányos következményeket, szankciókat vonhat maga után a szabályok áthágása, a normák megszegése.

==> Kérdéseikkel és gondjaikkal személyesen forduljanak osztályfőnökükhöz és az őket tanító szaktanárhoz a megbeszélés szerint alkalmas időben.

==> A diákönkormányzat szervei révén érvényesítsék érdekeiket, adjanak hangot elégedetlenségüknek, a meghallgatás és orvoslás reményében mondják el észrevételeiket, javaslataikat, a törvény szabta határok között vegyenek részt a házirend kialakításában.

Az iskolai munka nyugalma nem valósul meg automatikusan, megteremtése és fenntartása nap, mint nap következetes erőfeszítéseket kíván. A fegyelmezés - mint tudjuk - nem tartozik a tanári munka vonzó aspektusai közé, tekintve, hogy olykor elkerülhetetlen a nyílt konfrontáció a rendbontókkal, ami - bár szükséges -, de népszerűtlen szankciók alkalmazását kívánja meg.

- A kultúrált érintkezés normáinak kialakítása és megőrzése kívánatosá teszi, hogy a tanár:

==> A tanulókkal való érintkezésben - legyen hivatalos, vagy személyes - megőrizze tekintélyét, megtartsa és megkövetelje az elfogadott udvariassági formákat: figyeljen arra, hogy kulturáltan fejezze ki magát, a diákok trágár beszéde ellen minden esetben lépjen fel határozottan. (Tegeződés a tanár és diák között csak kivételesen indokolt esetben - rokonság, korábbi ismeretség, speciális munkakapcsolat - fogadható el).

==> Megkövetelje, hogy a tanulók az iskola minden dolgozójával szemben tisztelettel viselkedjenek, munkájukat becsüeljék meg.

==> Ünnepeleken külső megjelenésével és a rendezvény alatti viselkedésével kifejezze a közös iskolai program iránti tiszteletét, s ezt elvárja a tanulóktól is.

==> Tapintatosan figyelmeztesse azokat, akiknek intim kapcsolatai kirívó, ízléstelen formában nyilvánulnak meg, különös figyelemmel arra, hogy a folyosókon iskolánkban az alsóbb osztályok tanulói is jelen vannak.

- Az eredményes tanulást, ismeretszerzést elősegítő légkör biztosítása érdekében a tanár:

==> A tanórát határozott stílusban vezeti, világosan megfogalmazza a követelményeket és feladatokat, az érdeklődés felkeltése érdekében tudásának legjavát adja, felhasznál minden rendelkezésére álló korszerű módszert és taneszközt, barátságos hangnemben biztatja a tanulókat.

==> A zökkenőmentes munkavégzés érdekében a tanóra kezdetét és végét pontosan betartja, a tanuló késése esetén a Házirend szerint jár el.

==> Az oktatási folyamat során a világnézeti (vallási, politikai) türelem jegyében nyíltan vállalja saját véleményét, és teret enged ettől eltérő álláspontok megfogalmazásának is.

==> Rendelkezésre áll, hogy a megfelelő keretek között meghallgassa a tanulók kéréseit, gondjait.

==> Az óra lebonyolításában épít a tanulók gyakorlati segítségére (az osztálynaplót lehetőleg ne adja oda diáknak).

==> Ha kollégáját helyettesíti, betartja a működési szabályzatban megfogalmazottakat.

- A teljesítmények tárgyilagos és igazságos értékelése az egyenlő teljesítményeket egyenlő elbírálásban részesíti. A valós és vélt félreértések egy része csökkenthető, megelőzhető, ha a tanár:

==> Rendszeresen ellenőrzi, és értékeli a tanulók iskolai és otthoni munkáit, előrehaladását, elfogulatlan objektivitásra, pontosságra törekszik, kerüli a részrehajlást, véleményét megindokolja, értékelési szempontjai nyilvánosak, a jó eredmény ismérveit érthetővé teszi az érintett tanulók és a csoport számára.

==> Követelményei differenciáltak, tekintettel van növendékei eltérő képességeire és érdeklődésére, tiszteletben tartja személyes döntéseiket, akkor is, ha történetesen az adott tárgynak nem biztosít kitüntetett szerepet; figyelemmel követi és méltányolja a különmunkákat (szorgalmi feladatok, versenyeredmények) is.

==> Biztosítja a feleletek és a dolgozatírás objektív és szubjektív feltételeit; a munkák értékelésekor a sikeres teljesítmények példájával motivál.

- A konfliktusok méltányos rendezése lehetőleg megbeszélés útján akkor lehetséges, ha a tanár:

==> Amikor őt személyében éri sérelem a tanulók részéről, őszintén, érzelmeit vállalva, mégis higgadtan keresi a problémák kielégítő megoldását, törekszik megérteni a másik fél mélyebb indítékait, saját tévedéseit, hibáját lelkiismeretesen beismeri.

==> Tanítványai emberi méltóságát minden körülmények között tiszteli és kerüli a megszegés bármely formáját; határozottan fellép, ha a diákok között észlel hasonló megnyilvánulásokat.

==> Él a diákcsoport nyilvánosságának nevelő hatásával, számol azzal, hogy mind az elismerés, mind az elmarasztalás felerősödik a közösség előtt, mérlegeli, hogy szolidaritást és kiközösítést is elindíthat, s nem feltétlenül az eredeti pedagógiai törekvés szellemében.

==> Határozottan fellép, ha a tanulók egymás testi épségét veszélyeztetik, segít nekik abban, hogy a közöttük keletkezett feszültségeket, konfliktusokat méltányosan rendezzék.

==> A diákok fegyelmezetlenségét, a rendbontást és a normaszegéseket objektíven, indulatoktól mentesen, ugyanakkor határozottan, gyorsan és súlyuknak megfelelően kezeli, és a Házi rend szellemében jár el.

==> A megfelelő keretek között kész arra, hogy a tanulóknak az ő munkájával, módszereivel kapcsolatos észrevételeit meghallgassa, indokolt esetben kéréseiket tekintetbe veszi.

- Az egészséges életmód védelme érdekében kívánatos, hogy a tanár:

==> Tanúsítson példamutató magatartást e téren, és mindent tegyen meg azért, hogy diákjai elkerüljék a káros szenvedélyeket (alkohol, kábítószer, dohányzás).

==> A diákok körében tartózkodjék az alkoholfogyasztástól, s a körülményekhez illően ezt követelje meg tőlük is, gátolja meg, hogy alkohol, vagy drog hatására növendékei elveszítsék a kontrollt viselkedésük felett, s maguknak, vagy másoknak kárt okozzanak.

==> A mennyiben módja van rá, működjék közre olyan szabadidős programok kirándulások, táborok, sportnapok, stb. létrehozásában, amelyek az egészséges életvitelt támogatják.

==> Amennyiben észleli, hogy a tanulók testi-lelki épségét bármi fenyegeti, (rosszullét, kimerültség, betegség) segítse őket abban, hogy szakszerű ellátásban részesüljenek.

2. Személyes kapcsolatok a tanárok és diákok között

A kapcsolat nevelő és növendéke között legtöbbször az osztály vagy kisebb csoportok keretei között hivatalos formában valósul meg, de számos alkalommal bármelyik fél kezdeményezésére közvetlenebb személyes jelleget ölthet, és esetenként emberileg is elmélyülhet. A személyes kapcsolat, az egyéni beszélgetés fontos módszere nevelői eszköztárunknak, az értékek közvetítésének, valamint a problémák kezelésének egyaránt. A tanításon kívüli találkozás lehetőségei a közös tevékenységek: szakkör, diákönkormányzat, kirándulás, tábor, lapszerkesztés, stb. A személyes beszélgetések során a tanulók és a nevelők érdekeinek, emberi méltóságának, személyiségi jogainak egyidejű védelme és összeegyeztetése az adott tanár személyes felelőssége. Kívánatos, hogy ennek érdekében:

==> Mérlegelje, milyen mértékben és mélységben tudja vállalni, hogy beleavatkozik adott tanítványának magánéletébe, mikor szükséges felvennie a kapcsolatot a gyermek szüleivel.

==> A tudomására jutó bizalmas információkat diszkréten kezelje, s ha szükséges, a tanuló problémáinak megoldása érdekében használja fel azokat, lehetőleg az ő beleegyezését kérve;

==> A félreértések és esetleges csalódások elkerülése érdekében egyértelműen tisztázza, milyen határok között tud együttérezni, szolidaritást vállalni tanítványa gondjaival, milyen konkrét lépésekkel kíván segíteni problémái megoldásában.

==> Tartsa be a kollégák iránti szolidaritást és az iskola életét szabályozó normák, a közös tantestületi döntések iránti lojalitást, adja meg a magától eltérő nézeteknek kijáró tiszteletet, tartsa meg a tantestület valamennyi tagjára kötelező etikai elvárásokat (I. részletesen a II. fejezetben).

==> A diákoknak a kollégák munkáját érintő jogos panaszai, elégedetlensége eseteiben segítse elő, hogy a felek nyíltan tisztázhassák, mi okoz közöttük konfliktust és megtalálják a

konstruktív rendezés módszerét, illetve - ha szükséges - forduljon a megfelelő iskolai fórumokhoz.

==> Vegye elejét bármely fél részéről a kapcsolathoz méltatlan, esetleg hosszabb távon tarthatatlan, a diákokat érzelmileg feleslegesen megterhelő, számukra társaik körében kellemetlenségeket okozó bizalmaskodásnak, haverkodásnak.

3. Együttműködés az osztályfőnök és a közösség között

Az osztályfőnök és a rábízott közösség tagjai között kialakuló kapcsolat érzelmileg fokozottan telített. Ezért a nagyszerű nevelési lehetőségek mellett olykor mélyebb - mindkét felet próbára tevő - bizalmi konfliktusok, csalódások veszélyét is magában hordozza. Alapvetően e viszony keretei között dől el, mennyire válik a diákok számára átélhetővé, hogy az olykori ütközések ellenére gondjaikat megértő felnőttek veszik körül őket, akik személyesen is érdekeltek abban, hogy a kapcsolat végső soron harmonikus maradjon.

Kívánatos, hogy az osztályfőnök továbbra is:

==> Elősegítse, olyan - előítéletektől mentes, befogadó - csoportlégkör kialakulását, amely módot ad arra, hogy lehetőleg minden tanuló megtalálja a helyét és szerepét a közösségben, ahol elfogadják jó és rossz tulajdonságaival együtt, társaiktól támogatást kap személyisége kibontakozásához, elismerik mind tanulmányi, mind pedig egyéb képességeit, büszkének a sikereire, megértik, amiben eltér másoktól, nem marad társtalan, átélheti az összetartozás örömét.

==> Külön figyelemmel és gondoskodással forduljon hátrányosabb helyzetű, vagy személyes gondokkal küzdő tanítványai felé, keresse meg a hatékony és tapintatos segítség formáit, módszereit.

==> Kövesse figyelemmel az osztály légkörét esetleg megmérgező társas konfliktusokat, az egészségtelen versengést egyes tanulók vagy kisebb csoportjaik között, a bármilyen eredetű kiközösítő indulatokat, segítsen e feszültségek tárgyyszerű megbeszélésében, rendezésében.

==> Képviselje tanítványai és a közösség vállalható, méltányos érdekeit a tanárok, az iskola vezetése felé, menedzselje tanítványai és a közösség kiemelkedő teljesítményeit az iskola fórumain, töltsön be közvetítő szerepet a tanár-diák konfliktusok rendezésében.

==> Legyen nyitott arra, hogy érzékelje az osztályával való kapcsolatában fellépő feszültségeket, s álljon mindenkor rendelkezésre ezek nyílt és őszinte megbeszélésére, rendezésére.

==> Küzdjön az ellen, hogy a rábízott osztály, illetve a tanulók valamelyike akár a tantestületben, akár a diákok közvéleményében bármilyen előítéletesen minősítő, megbélyegző kategóriába kerüljön (pl. "gyenge osztály", "kezelhetetlen tanuló").

==> Lépjen fel határozottan, ha osztályában bármely tanulót vagy csoportot érintő diszkriminációt tapasztal az iskolán belül vagy kívül - pl. kisebbek, gyengébbek, gazdagok, szegények, etnikai kisebbségek, stb.

4. A nevelők hatásköre az iskolán kívül

A pedagógus nevelőmunkája elsődlegesen az iskola falai között zajló tevékenységek és az egyéb iskolai rendezvények keretei között valósul meg. Pedagógiailag kívánatos, hogy a tanár ismerje meg növendékeit sokoldalúan az oktatás helyzetein kívül is. Hacsak ez nem kerül szembe a tanulók kifejezett kérésével, lehetőségei szerint kapcsolódjon be szabadidős programjaikba, törekedjen minél többféle velük együtt átélhető tartalmas élményre. Ezáltal hatékonyabban tud segíteni is az esetleg súlyosabb problémákkal küzdő, több figyelmet és törődést igénylő növendékeinek is. A nevelői felelősség, a fegyelmi követelmények az iskolán- és az iskola által kezdeményezett programokon kívül annyiban érvényesíthető, amennyiben a tanárt hivatali szerepén túl magánemberként zavarják a diákoknak bizonyos rendbontó megnyilvánulásai, ha azok veszélyeztethetik az egészségüket vagy az iskola jó hírét.

==> A tanárnak kötelessége a házon kívüli közös rendezvények, - színház-, múzeumlátogatások, bálók, osztálykirándulások, táborok, stb. - alkalmával a kultúrált szórakozás követelményeinek megfelelő magatartás biztosítása.

==> Az iskola épületén kívül, (már akár annak közvetlen közelében is), közlekedési eszközökön, nyilvános szórakozóhelyeken ugyanakkor a tanár hatásköre megszűnik. A felmerülő magatartási problémák - pl. dohányzás, durva, kultúrátlan beszédstílus, kirívó viselkedés - kezelésében beavatkozásra jogilag csak, mint magánembernek van lehetősége.

IV. KAPCSOLAT A PEDAGÓGUSOK ÉS A TANÁRJELÖLTEK KÖZÖTT

A gyakorlóiskolában a tanárjelölt státusza átmeneti helyzetéből eredően összetett, s ezért külön figyelmet kíván. Egyrészt ideiglenesen tagjává válik a tanári karnak, munkáját a pedagógus pályára felkészítő tanulmányainak befejező szakaszában ugyanakkor egy megbízott vezetőtanár irányítása mellett még egyetemi hallgatóként végzi. A tanulók körében már tanárként lép fel, vezetőtanárához részben tanítványként, részben a pályát kezdő kollégaként tartozik.

1. Együttműködés a vezetőtanár és a jelölt között

2. Kollegialitás az iskola tanáraihoz, más dolgozóihoz, valamint a többi tanárjelölthöz fűződő viszonyban

A gyakorlóiskolában a tanárjelölt státusza átmeneti helyzetéből eredően összetett, s ezért külön figyelmet kíván. Egyrészt ideiglenesen tagjává válik a tanári karnak, munkáját a pedagógus pályára felkészítő tanulmányainak befejező szakaszában ugyanakkor egy megbízott vezetőtanár irányítása mellett még egyetemi hallgatóként végzi. A tanulók körében már tanárként lép fel, vezetőtanárához részben tanítványként, részben a pályát kezdő kollégaként tartozik. Kívánatos, hogy a tanárjelölt:

- Oktató-nevelő munkáját a tanítási gyakorlat alatt felelősségteljesen, a legjobb tudása szerint végezze, segítse elő, hogy részvételével a tárgy tanítása fennakadások nélkül folytatódjék.

- A diákokkal való viszonyában a munka során - számonkérés, osztályozás, stb. - szem előtt tartja az iskola házirendjét és a működési szabályzat rendelkezéseit.

- Megjelenésében és érintkezési stílusában alkalmazkodják a tanári szerephez.
- Szakmai és nevelési kérdésekben tárgyilagosan foglaljon állást, véleményének kialakításakor és közlésekor legyen tekintettel a szaktárgy szempontjaira, a tanulók érdekeire, valamint a kollegialitás normáira (l. fent a II. fejezetben).
- Sem szakmai, sem magán természetű problémáival nem terhelheti meg a diákokat, még kótetlen helyzetekben sem.

1. Együttműködés a vezetőtanár és a jelölt között

A vezetőtanár szakmailag és emberileg támogatja a jelölt kezdő lépéseit a tanári pályán.

==> A tanítási gyakorlat megkezdésekor együtt megbeszélnek az általános nevelési alapelveket, a gyakorlatra vonatkozó konkrét kérdéseket, szakmai és magatartásbeli követelményeket (pl.: megszólítás, tegeződés, magázódás).

==> A vezetőtanár elősegíti, hogy a jelölt és az osztály között megfelelő munkakapcsolat alakulhasson ki.

==> Figyelmesen meghallgatja a tanárjelölt észrevételeit szakmai és nevelési kérdésekben, és ezeket szakszerű tárgyilagossággal megbeszéli vele.

==> A tanárjelölt óráján a vezetőtanár nem szól közbe, csak a szakmai, vagy etikai normák súlyos megsértése eseteiben avatkozik be az óra menetébe.

==> A tanárjelölt és a tanulók között felmerülő konfliktusok rendezésében a vezetőtanár a kollegialitást és a diákság érdekeit egyaránt szem előtt tartja.

==> Közreműködik abban, hogy a jelölt színvonalas munkája érdekében hozzáférjen a szükséges eszközökhöz, az iskola technikai dolgozói által nyújtott segítséghez.

==> Körültekintően, objektíven értékeli a jelölt munkáját mind a gyakorlat során, mind pedig az azt lezáró véleményezés alkalmával.

2. Kollegialitás az iskola tanáraihoz, más dolgozóikhoz, valamint a többi tanárjelölthöz fűződő viszonyban

A tanárjelöltnek módjában áll az iskolánkban tanító valamennyi tanár óráját meglátogatni, arról a megfelelő formában véleményt mondani.

==> Egy-egy óra meglátogatásának szándékát a jelölt a megfelelő időben előzetesen bejelenti és megbeszéli.

==> Az órára pontosan érkezik, késéssel az órát nem zavarhatja, az órát tartó tanárt vagy jelöltet figyelmével megtiszteli.

==> Az órát tartó tanárral, jelölttel kérdéseit és észrevételeit az óra végén közli korrekt módon, más tanár órájáról csak szakmai szempontok alapján nyilatkozik.

==> Az iskola technikai dolgozóinak (laboránsok, takarítók, karbantartók stb.) munkáját tiszteletben tartja, őket nem utasíthatja, munkát, feladatot nem adhat nekik.

==> A tanárjelöltek lehetőség szerint látogatják egymás óráit, jóhiszeműen segítő szándékkal támogatják és véleményezik egymás munkáját.

V. KAPCSOLAT A PEDAGÓGUSOK ÉS AZ ISKOLA EGYÉB DOLGOZÓI KÖZÖTT

A pedagógusok mellett az iskola más foglalkozású alkalmazottaira is fontos szerep hárul a nyugodt munkafeltételek megteremtésében, abban, hogy intézményünk képes legyen zökkenőmentesen működni. A nem tanári, illetve kettős munkakörben dolgozó munkatársak tevékenységét - időbeosztását, terhelését - az igazgatóság által megbízott vezető irányítja, ellenőrzi és értékeli. A munkájukkal kapcsolatos pozitív és kritikai észrevételek elbírálása és továbbítása is e vezető hatáskörébe tartozik. Az iskola minden dolgozója a maga területén részt vesz a nevelőmunkában is.

A pedagógusok mellett az iskola más foglalkozású alkalmazottaira is fontos szerep hárul a nyugodt munkafeltételek megteremtésében, abban, hogy intézményünk képes legyen zökkenőmentesen működni. A nem tanári, illetve kettős munkakörben dolgozó munkatársak tevékenységét - időbeosztását, terhelését - az igazgatóság által megbízott vezető irányítja, ellenőrzi és értékeli. A munkájukkal kapcsolatos pozitív és kritikai észrevételek elbírálása és továbbítása is e vezető hatáskörébe tartozik. Az iskola minden dolgozója a maga területén részt vesz a nevelőmunkában is. Ennél fogva, tőlük az várható, hogy a maguk területén:

- Gondosan, megbízhatóan, felelősségteljesen és kellő önállósággal végezzék el munkájukat.
- Tanúsítsanak részrehajlástól mentes segítőkészséget mindazok iránt, akikkel feladatuk teljesítése során találkoznak.
- Tartsák be az intézmény, az iskola iránti lojalitás normáját, a rájuk bízott hivatali ügyekre vonatkozó titoktartás követelményét.
- Őrködjenek azon, hogy az iskolában tartózkodó személyek biztonságos feltételek között végezhesék feladataikat.
- Ügyeljenek az iskola vagyonának biztonságára, felszereléseinek állagára, karbantartására, az értékek védelmére, gazdálkodjanak takarékosan.
- Megjelenésük, beszédstílusuk feleljen meg a hely követelményeinek, mindazoknak a normáknak, melyek a tanárookra, tanulókra egyaránt érvényesek.

Az egyes munkakörök szerint konkrétan az alábbi módon teljesülnek a fenti elvárások:

==> Az iskolatitkár és segítői az igazgatói adminisztráció kiegészítéseképpen az ügyintézésben hitelesen, pontosan és gyorsan, az ügyiratok kezelésében korrekten játnak el.

==> A Gondnokság dolgozói a pénzügyi forrásokat felelősségteljesen, megbízhatóan kezelik, körültekintően, gondosan ügyelnek az iskolában folyó munka tárgyi feltételeinek megteremtésére, valamint a szolgáltatások rendezett működésére.

==> Az iskolaorvos, a védőnő, a pszichológus és a logopédus a tanulók testi és lelki épségének rendszeres megfigyelésével, gondozásával segítenek megelőzni, illetve orvosolni a felmerülő problémákat.

==> A portaszolgálat az iskolába érkezőket fogadja, szükség esetén szigorúan, de előzékenyen ellenőrzi, szelektálja, aki belép az épületbe, védelmezi az iskolában tartózkodó személyeket, és ez által őrzi a vagyoni értékek biztonságát.

==> Az ebédlő és a büfé dolgozói teremtik meg a higiénikus és kulturált táplálkozás körülményeit.

==> A karbantartó műhely szakemberei folyamatosan biztosítják a technikai feltételeket, időben elhárítják a felmerülő akadályokat, a műszaki hibákat rendszeresen, önállóan feltárják, és haladéktalanul kijavítják, különös figyelmet fordítva arra, ha egy meghibásodás esetleg balesetet okozhat.

==> A takarítók a tisztaság és rend megteremtését és fenntartását végzik az épületen belül és környékén, ápolják, otthonossá, kellemessé teszik az emberi környezetet.

==> A laboránsok az oktatási folyamat tárgyi tételeit, a szükséges eszközöket készítik elő pontosan, körültekintően, így biztosítva a munka zavartalan folyamatát.

Az iskola alkalmazottai joggal elvárják, hogy munkahelyükön bemutassák, ismerjék őket, elismerjék partnerségüket, s ennek megfelelő stílusban érintkezzenek velük:

==> Az iskola vezetése, valamint tanárai fejezzék ki, ha munkájuk elismerésre méltó.

==> A tanárok legyenek tekintettel munkaidejükre, önállóságukra, más elfoglaltságaikra, munkájuk igénybevételekor tartsák be a hivatali rendet, kéréseikkel az erre kijelölt időpontokban keressék meg őket, vegyék komolyan a kijelölt határidőket (elszámolások, étkezési befizetés, MÁV igazolvány).

==> Neveljék a tanulókat is arra, hogy tiszteljék és becsüljék azoknak a fáradságos munkáját, akiknek az iskola zavartalan működésének fenntartása köszönhető, s ez fejeződjék ki az iskola technikai dolgozói iránti udvarias, kulturált viselkedésükben is.

==> Fennakadások esetén észrevételeikkel a tanulók és tanárjelöltek az illetékes tanárhoz, azok az adott munkát felügyelő vezetőhöz fordulhatnak.

VI. KAPCSOLAT A PEDAGÓGUSOK ÉS A SZÜLŐK KÖZÖTT

A tanárok és a szülők kapcsolata azoknak a felnőtteknek az egyenrangú szövetsége, akik egymást kiegészítve felelősen fáradoznak gyermekek és fiatalok, a felnövekvő nemzedék szellemi és testi fejlődésén. Összefogásuk, közös gondolkodásuk és harmonikus

együttműködésük fontos tényezője a nevelésnek. Találkozásaik - melyek részben szervezettek (fogadóóra, osztályonként beszámoló értekezlet), másrészt rugalmasan alkalmazkodnak a felek igényeihez - a kölcsönös tájékoztatást és a felmerülő problémák együttes megoldását szolgálják.

1. A pedagógus együttműködése a szülőkkel

2. Az osztályfőnök együttműködése a szülőkkel

A tanárok és a szülők kapcsolata azoknak a felnőtteknek az egyenrangú szövetsége, akik egymást kiegészítve felelősen fáradoznak gyermekek és fiatalok, a felnövekvő nemzedék szellemi és testi fejlődésén. Összefogásuk, közös gondolkodásuk és harmonikus együttműködésük fontos tényezője a nevelésnek. Találkozásaik - melyek részben szervezettek (fogadóóra, osztályonként beszámoló értekezlet), másrészt rugalmasan alkalmazkodnak a felek igényeihez - a kölcsönös tájékoztatást és a felmerülő problémák együttes megoldását szolgálják. A tanár a tanuló előmeneteléről, magaviseletéről köteles rendszeresen érdemben - írásban és szóban - tájékoztatni a kiskorú tanuló szüleit (Közoktatási Törvény I. fejt. 14 §). A család és az iskola közötti érintkezésben kulcsszereplő az osztályfőnök. Az iskola munkájában épít a szülők hathatós közreműködésére, ebben a szülői munkaközösség tölt be döntéshozó és szervező funkciót. Ahhoz, hogy a szülők és az iskola nevelői közötti együttműködés valóban eredményes legyen, kívánatos, hogy:

-A kapcsolat kölcsönös tiszteletre és bizalomra épüljön;

-Az érintkezés közöttük legyen elfogadó, nyílt, őszinte, szívélyes, jóindulatú;

-A tanulóval kapcsolatos problémák esetén legyenek nyitottak egymás érveire, kinek-kinek a feladatából fakadó sajátosságokra, álljanak készen arra, hogy közösen keressék a legjobb megoldást.

1. A pedagógus együttműködése a szülőkkel

A nevelő magabiztos szakmai felkészültsége, figyelmes, jóindulatú és körültekintő fellépése elősegíti a megfelelő kapcsolat megteremtését, a problémák konstruktív kezelését és hozzájárul, hogy az esetleges félreértések, súrlódások elkerülhetők, megelőzhetők legyenek. Kívánatos, hogy a tanár képes legyen felelősségteljesen összeegyeztetni a gyermek érdekeit és a kollegialitás szempontjait, valamint megőrizze erkölcsi feddhetetlenségét, mint a bizalom és tisztelet legfontosabb zálogát.

==> A szülők iránti tiszteletét és nagyrabecsülését - ha alkalom adódik - kifejezésre juttassa a tanulók, a tanári kar, a szülői közösség előtt.

==> A szülő kérésére tegye lehetővé a személyes találkozást és fogadóóráján, esetleg más, előre egyeztetett időpontban fogadja őket szívélyesen, udvariasan.

==> Adjon a tanuló iskolai munkájáról, emberi magatartásáról érdemi tájékoztatást, pontos, objektív, problémafeltáró elemzést, a gondok jelzésekor tapintatosan járjon el, szükség esetén tanácsaival is segítse a szülőt.

==> Hallgassa meg figyelmesen a szülő véleményét, kívánságait, esetleges panaszait, és az érintettek bevonásával lehetőségei szerint segítsen a problémák megoldásában.

==> A személyes, családi vonatkozású információkat kezelje diszkréten, azokat csak a legszükségesebb esetben, nevelési szempontokat mérlegelve ossza meg más illetékes személyekkel.

==> Az iskola belső életével kapcsolatos bizalmas információkat köteles titokként kezelni, igyekezzen erősíteni a szülők bizalmát az intézmény iránt, ne cselekedjék, és ne nyilatkozzék oly módon, amivel esetleg csorbíthatja az iskolavezetés tekintélyét, kollégái presztízsét.

==> A szülővel kialakított személyes kapcsolata - legyen az személyes barátság, vagy valamilyen konfliktus - semmiképpen nem befolyásolhatja a tanuló teljesítményeinek objektív megítélését, és nem származhat belőle sem előny, sem hátrány más tanulók számára sem.

==> Nem részesítheti semmiféle előnyben azokat a tanulókat, akiknek szülei az iskolai alapítványon keresztül támogatják az intézményt.

==> A szülők munkáját - ha önként vállalják - kizárólag az iskola érdekében veszi igénybe, s a velük kialakított kapcsolatát nem használja fel jogtalan előnyök megszerzésére.

==> A tanulók szüleitől nem fogad el olyan ajándékot, vagy egyéb juttatást, amely elvtelen lekötöttséget vonhat maga után.

2. Az osztályfőnök együttműködése a szülőkkel

A nevelésben a szülőnek egyik legfontosabb szövetségese az iskolában a mindenkori osztályfőnök, aki néhány éven át pedagógiailag összefogja mindazt, ami tanulmányai és társas kapcsolatai terén az osztályközösségben gyermekével történik. A tanuló nevelésében a pedagógus csak a szülővel egyetértésben tud eredményes munkát végezni, azaz akkor, ha megegyezésre jutnak abban, hogy a gyermek a fejlődésben és a további nevelésében adódó teendőket miképpen osztják el egymás között. Ennek érdekében az osztályfőnök:

Nyitott minden kapcsolatteremtési lehetőségre. Megkereséskor a szülő rendelkezésére áll. A maga részéről rendszeresen beszámol a tanulók előmeneteléről, neveltségi szintjéről, tájékoztatja a szülőket a tanórán kívüli tevékenységekről (kirándulások, műsorok, klubdelutánok, előadások stb.), adott esetben meghívja őket a rendezvényekre.

Az egyénenként felmerülő problémákra felfigyel, a tanuló további fejlődése érdekében kezdeményezi a kapcsolat felvételét a szülővel, gondviselővel, vagy megfelelő szakemberrel.

Az ő munkáját érintő véleményeket, észrevételeket figyelmesen meghallgatja, mérlegeli, ha kell: megmagyarázza, áttekinthetőbbé teszi pedagógiai megoldásait, nyitott a pedagógiailag indokolt kompromisszumokra.

Segít abban, hogy létrejöhessen a személyes találkozás a szülők és a gyermek problémájában érintett kollégák között, és együtt találják meg a két fél érdekeit figyelembe vevő megoldásokat.

Az osztályfőnök sajátos feladatai közé tartozik, hogy a nem kívánatos feszültségek megelőzése érdekében:

==> Biztonságot, jóindulatot kifejező, s egyúttal barátságos hangnemben érintkezik a szülőkkel, mint hozzáértő szakember és partner a gyermeknevelésben, kerüli, hogy értékelése a szülőben gyermeke iránt akár indokolatlan elvárásokat erősítsen meg, vagy felesleges indulatokat keltsen, elősegíti, hogy a szülők a gyerek személyiségéből, képességeiből kiinduló reális követelményeket támasszanak vele szemben.

==> A beszámoló értekezleten a szülőcsoport nyilvánossága előtt ügyel a teljesítmények és a magatartás értékelésének pontosságára, tárgyilagosságára, arra, hogy növendékei közül senkit ne hozzon megszégyenítő helyzetbe. Csak olyan információkat hoz nyilvánosságra egyes tanulókra, illetve tanuló csoportokra vonatkozóan, amelyek a közösség megerősödését, a problémák konstruktív rendezését szolgálják.

==> Igény szerint pedagógiai felvilágosítást kínál fel a korosztályra jellemző sajátosságokról, s ha kéri, a problémákkal kapcsolatban nevelési tanácsokat ad.

==> Ha netán előfordulna, hogy egy türelmét vesztett, elégedetlen szülő rátámad, bármi módon megfenyegeti, azt a saját és az iskola tekintélyét és méltóságát megőrizve határozottan visszautasítja, s felvilágosítja a szülőt, hogy jogos panaszaival milyen iskolai fórumokhoz fordulhat.

==> Gondosan kezeli, illetve felügyeli az osztály pénzügyeit, közös kiadásait, (dekorációs költségek, osztályrendezvények, kirándulások, megemlékezések a jeles napokon, stb.), de a pénz fölött nem rendelkezik. A szülők megbízott képviselőjével ellenőrzi, hogy a pénz kezelője korrekt nyilvántartást vezessen, és évenként nyilvánosan is elszámoljon.

==> Kezdeményezi a szociálisan hátrányos helyzetű családok segítségét. Az iskolai alapítványtól, az illetékes önkormányzattól, illetve egyéb pályázat útján alkalmi, szociális juttatásokat, vagy rendszeres támogatást kérelmez, s az ügyet tapintatosan és diszkréten kezeli.

AZ ETIKAI NORMÁK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az iskola élet- és munkarendjének megsértése a felelős személyektől a jog eszközeinek, az iskola fegyelmi szabályzatának alkalmazását kívánja meg. Az etikai normák e téren csak kiegészítő funkciót töltenek be olyan esetekben, amikor a jogi szabályozás elégtelen, a megoldás személyes mérlegelést, felelős döntést igényel. Ha szakmai-etikai kérdések, problémák, konfliktusok merülnek fel ez a dokumentum a megelőzés, ill. kezelés érdekében a következő lépések követését javasolja:

- 1.) Az érdekelt felek személyesen beszélgetnek és őszintén törekednek arra, hogy tisztázzák a közöttük kialakult feszültség tényleges tartalmát, együtt keresik a megegyezés útját.
- 2.) A kompetens közösség (l. korábban) az érdekeltekkel együtt megbeszéli a kérdést, s az elhangzott álláspontok mérlegelése - megütköztetése és egyeztetése - alapján közös véleményt alakít ki az adott ügy megoldása és az általános tanulságok levonása érdekében.
- 3.) Olyan esetekben, amelyekben munkajogi kérdés is felmerülhet, illetve az etikai normák továbbá a Házi rend vagy a Szervezeti és működési szabályzat határterületéről van szó, kívánatos az iskolavezetés részvétele.

A fenti normarendszer további finomítását, kiegészítését, fejlesztését minden érintett kezdeményezheti. Az újonnan felmerülő elképzelések érvényesítése, illetve - ha igény van rá - bizonyos kritikus helyzetek közös elemzése egy időszakosan összehívható 'etikai fórum' életre hívását teszi szükségessé.